

De duale rechtspositie van beroepssporters in loondienst

Voor de Witharen

De duale rechtspositie van beroepssporters in loondienst

De impact van verenigingsrechtelijke aspecten op de
arbeidsrechtelijke positie van de beroepsvoetballer,
de beroepswielrenner en de beroepsschaatser

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan Tilburg University
op gezag van de rector magnificus, prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, in het
openbaar te verdedigen ten overstaan van een door het college voor promoties
aangewezen commissie in de Aula
van de Universiteit op vrijdag 27 februari 2026 om 10.00 uur

door

Jacob Withaar

geboren te Heerlen

Promotor:
prof. mr. M.S. Houwerzijl, Tilburg University

Copromotor:
dr. mr. S.F.H. Jellinghaus, Tilburg University

Promotiecommissie:
prof. mr. M. Olfers, Vrije Universiteit Amsterdam
prof. mr. M. Kullmann, Universiteit Utrecht
prof. mr. S.C.G. van den Bogaert, Universiteit Leiden
prof. dr. F.H.R. Hendrickx, Katholieke Universiteit Leuven
prof. mr. P.W.J. Verbruggen, Tilburg University
dr. mr. G.J.H. van der Sangen, Tilburg University

ISBN 978-94-6251-390-7
NUR 825

DOI: 10.26116/tls.7708513

© 2026 Uitgeverij Paris bv, Zutphen en Jack Withaar, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl).

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in een bloemlezing, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting Pro (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteurs, redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

Voorwoord

Vaak wordt mij de vraag gesteld waarom ik een proefschrift heb geschreven en waarom ik daar zolang mee bezig ben geweest. Ik weet nog wel waarom ik tien jaar geleden ben gestart met dit onderzoek, maar weet eigenlijk niet meer waarom het langer duurde dan ik van tevoren had gedacht. Een promotieonderzoek vraagt veel, maar biedt ook veel.

Op een moment in mijn carrière, toen ik dacht dat ik wel toe was aan verdieping in mijn vakgebied (arbeidsrecht), heb ik nagedacht over een promotieonderwerp. Dat moest dan wel een onderwerp zijn waar – het liefst – nog niet zo heel veel promotieonderzoek naar was verricht. Aanvankelijk heb ik daarover gesprekken gehad met emeritus-hoogleraar Antoine Jacobs en via hem kwam ik op het thema sport en recht, meer in het bijzonder de arbeidsrechtelijke positie van de beroepssporter. Een belangrijke rol bij het aandragen van dit onderwerp bleek achteraf te hebben gelegen bij mijn copromotor Steven Jellinghaus. Hij was degene die met het idee kwam om over dit onderwerp te schrijven. Ik ben hem daarvoor dan ook zeer dankbaar want het was een onderwerp dat mij tien jaar lang heeft geboeid (en dat nog doet). Nadat mij duidelijk was geworden dat sinds het verschijnen van het gezaghebbende proefschrift van Heiko van Staveren in 1981 over het voetbalcontract, er intussen ruimte was ontstaan om een bijdrage te leveren aan het onderzoek naar de rechtspositie beroepssporter, was mijn keuze snel gemaakt. Hier heb ik dan ook geen dag spijt van gehad.

Maar waarom dan zolang aan het onderzoek gewerkt? Dat vraag ik mij ook dikwijls af. En daar kunnen verschillende redenen voor worden aangedragen. De breedte van het onderwerp, waarbij toch telkens veel nieuwe deelgebieden bleken te bestaan die allemaal dienden te worden onderzocht. Het feit dat ik het onderzoek deed naast een fulltimebaan, een (jong) gezin waarvoor ik mij (ook) verantwoordelijk voelde, hoewel Heleen veel taken voor mij heeft verricht. En misschien ook wel omdat onderzoek doen op wetenschappelijk niveau iets is dat ik ook moest leren. Ik schaam me er niet voor om dat te erkennen.

Tijdens het onderzoekstraject heb ik veel nieuwe zaken kunnen ondernemen en mensen kunnen ontmoeten die ik anders waarschijnlijk nooit had ontmoet. In 2017, ik was toen net twee jaar met mijn onderzoek bezig, mocht ik een lezing verzorgen bij het *International Sports Law Journal*-congres van het Asser Instituut in Den Haag. Dat was een enorme erkenning, maar vooral ook een stimulans om door te gaan. Dank hierbij aan Antoine Duval voor het bieden van deze kans. Via dit congres kwam ik in contact met Richard Parrish, Leanne O’Leary en Andrea Cattaneo van Edge Hill University in Omskirk (VK). Zij boden mij de mogelijkheid om

---

in 2019, nog net vóór de Brexit, een gastonderzoek binnen hun faculteit te mogen doen. Ook hen wil ik bedanken (hope to meet you again at *The Cricketers!*).

Een andere bijzondere leerschool waren de onderzoeksdagen die binnen het Levenbach-instituut werden georganiseerd en die ik tot aan de Corona-lockdown heb bezocht. Het was niet alleen een genot om te ervaren dat ik niet de enige was die ploeterde tijdens mijn onderzoek, maar het luisteren naar de verhalen van de sprekers en van de mede-Levenbachers was ook erg inspirerend. Ook de internationale bijeenkomsten, zoals onze bezoeken aan de Europese instituten in Straatsburg en Brussel, waren zeer boeiend. Een speciaal woord van dank wil ik daarbij uitspreken aan Saskia Klosse, Teun Jaspers en Beryl ter Haar.

Vanaf de tijd dat ik gestart ben met mijn onderzoek heb ik mijn collega's van Avans Hogeschool in Den Bosch altijd een beetje in het ongewisse moeten laten over waar ik nu mee bezig was. Misschien dat ze zich wel eens hebben afgevraagd wat mij nu bezieldde om zo lang aan een onderzoek te werken. Hopelijk is met het verschijnen van 'het boekje', zoals ik dit dan maar noemde, duidelijk geworden waar ik nu toch zo druk mee was. Ik dank jullie voor jullie steun en begrip. Door mijn directeuren Ed van Sprundel en later Tonnie Huibers werd geregeld gevraagd over hoe het ermee stond en waren inhoudelijke gesprekken over 'de sport' nooit van de lucht. Dank voor de steun en de oprechte interesse! Dank ook aan Paul Rüpp, wijlen collegevoorzitter Avans, die mij met zijn enthousiasme duidelijk liet merken dat ik toch wel door moest gaan met mijn promotieonderzoek.

Mijn collega's van de sectie arbeidsrecht van de Universiteit Maastricht, Saskia Klosse, Saskia Montebovi, Anne Pieter van der Mei, Gijs Vonk, Malva Driessen, Rankie ten Hoopen, Nicola Gundt, Bram Laschet, Marilou Hubers en Josanne Cox dank ik voor het bieden van de mogelijkheid om deel uit te maken van een bijzondere kring wetenschappers en vooral integere mensen. Ik kon op jullie terugvallen als ik ergens mee zat en jullie hebben mij mede de kracht gegeven om dit onderzoek af te maken.

Mijn promotor Mijke Houwerzijl en copromotor Steven Jellinghaus dank ik voor de begeleiding die zij hebben geboden. Tien jaar is lang en jullie hebben mij met een engelengeduld bijgestaan. Heel kritisch, maar altijd met het vooruitzicht dat het doel haalbaar zou zijn, zelfs toen dat misschien even niet zo leek te zijn. Mijke, ik dank jou voor het telkens weer (her)lezen van teksten en het meedenken met het vinden van de juiste richting. Steven, jou ben ik naast de begeleiding bij het schrijven veel dank verschuldigd voor de kansen die je hebt geboden en de deuren die je hebt geopend binnen de wereld van het sport en recht (of sportrecht). Van de module Sport & Recht binnen het Honoursprogramma van de Tilburg University heb ik zeer genoten. Dank dat ik daaraan mijn bijdrage mocht leveren.

Er zijn nog veel mensen die ik niet heb benoemd, maar die ik zeker nooit zal vergeten. Een paar namen mogen echter niet onvermeld blijven: Bart Weggemans, Heiko van Staveren, Wil Vermegen, Auke Broex, Jessica Merkens, Niels Verborgh, Iris Slappendel, Serge Rossmeisl (†), Martine Margadant, Ben van Rompuy, Mark Boetekees, Despina Mavromati, Bas van Zelst en Wim van Beers. De sport- en on-

derzoekswereld hebben veel gemeen met elkaar en ik hoop de verbinding daartussen nog lang te mogen meemaken.

Leo Nellissen, grammaticus en vriend, jou bedank ik voor het grondig nalezen van de hoofdstukken en later het manuscript. *Tempus est in silva auxilium ferre!* Dorothée, de gesprekken met jou (en Leo) tijdens het schrijfproces boden mij de kans om af en toe stoom af te blazen. Bart Bierens, bedankt voor de wijze adviezen tijdens het traject.

Mijn intervisie-confrères Harry van Straten, Wouter de Bruijn en Remco Bijlsma verdienen hier ook aandacht; dank voor de broodnodige confraternele humor.

Heleen, jou dank ik om de tijd dat je het überhaupt met mij uithoudt. Leven met een Limburger, Nederlands Hervormd van geloof en juridisch geschoold, valt sowieso al niet altijd mee en als hij dan ook nog zo nodig (tien jaar) moet promoveren, dan is het einde helemaal zoek. Jouw relativiseringsvermogen heeft me geregeld terug op mijn plaats gezet en me doen realiseren dat de wetenschap niet het allerbelangrijkste is in het leven. Vrij naar Houweling zou ik willen zeggen: Boek 2 komt altijd voor Boek 7. Een gezin gaat voor alles, de uitdagingen waren soms groot, en dat hebben wij samen de afgelopen jaren toch maar goed weten te redden.

Job, Eva en Noor, jullie waren tien jaar jonger toen ik begon met mijn onderzoek. Toen waren jullie op een leeftijd dat het allemaal nog maar erg vaag was waar ik mee bezig was. Intussen zijn jullie zelf al (bijna) klaar met je studie en staat jullie een volgende stap in de toekomst te wachten. Jullie zijn volwassen en alle drie bijzondere en mooie mensen geworden en daar ben ik trots op. Gelukkig heeft de periode dat ik aan mijn onderzoek heb gewerkt mij ook de mogelijkheid gegeven om jullie groei en ontwikkeling mee te mogen maken. Dat had ik nooit willen missen! Marleen, jouw klusjes waren voor mij vaak een welkome afleiding zonder dat je dit zelf wist. Erik en Anjetta, bedankt voor de interesse.

Moeder, Christel en Pieter, Jeroen en Hanneke, dank je dat jullie er zijn. De Witharen vormen toch een bijzondere club. Ik weet het, pa had dit bij leven en welzijn mee willen maken en dat is hem helaas niet gegund. Hij wist gelukkig wel van de start van mijn onderzoek, dus hij kan met een gerust hart vanaf een plek daarboven toezien op het eindresultaat.

Tot slot een woord van dank aan mijn paranimfen Christel Withaar en Theo Tegelaers. Jullie accepteerden de klus zonder dat je wist wat het zou inhouden om paranimf te zijn. Als dat geen teken van vertrouwen is, dan weet ik het niet meer. Ik zal jullie niet teleurstellen, dat beloof ik.

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Aanleiding

‘Als je er heel zwart-wit naar kijkt, zit 97 procent van de Nederlandse schaatsers over drie weken in de WW.’

Dit waren de woorden van meervoudig olympisch schaatskampioen Sven Kramer tijdens een televisie-uitzending na afloop van de Olympische Winterspelen in Pyeongchang in 2018.¹ Tijdens die spelen was Nederland succesvol en behaalden Nederlandse sporters twintig medailles (acht gouden, zes zilveren en zes bronzen medailles). Nederland kwam daarmee op de vijfde plaats van de totale ranglijst van 28 landen.²

Een gemeenschappelijk kenmerk van deze sporters was dat zij beroepsmatig hun sport bedreven. Maar veel van deze sporters hadden ook nog iets anders gemeen. Want hoewel zij beroepsmatig voor hun land meededen aan de Olympische Spelen en daarvoor alle waardering kregen van het Nederlandse publiek, konden zij met hun werk toch niet (duurzaam) in hun levensonderhoud voorzien. Wat is dat voor een bijzondere groep werknemers waar veel mensen enthousiast naar kijken, maar die ondertussen een (financieel) onzeker bestaan leiden?

Bijzonder aan de beroepssporter is verder dat sommigen van hen worden beschouwd als ‘handelswaar’. Denk aan beroepsvoetballers waarvoor grote transferbedragen worden betaald.³ De ene beroepssporter is de andere dus niet. Er zijn wezenlijke verschillen tussen (bijvoorbeeld) de voetballer, de wielrenner en de schaatser. Beroepssporters kunnen niet over één kam geschoren worden.⁴

Dit soort observaties zette mij aan het denken. *Waarom* kiest iemand ervoor om beroepssporter te worden? Dat zou zeker een interessant onderzoeksthema zijn,

1. Kramer sprak deze woorden tijdens een gezamenlijk interview met andere schaatsers tijdens de televisie-uitzending van de NOS in het programma *Studio Sportwinter* op zondag 25 februari 2018, nos.nl/artikel/2219519-kramer-over-drie-weken-zit-97-procent-van-onze-schaatsers-in-de-ww.html.
2. NOC*NSF, nocnsf.nl/olympische-spelen/pyeongchang-2018.
3. Neymar da Silva Santos Júnior (2017, € 222 miljoen Paris Saint-Germain), Cristiano Ronaldo (2018, € 117 miljoen Juventus), Gareth Bayle (2013, € 100,8 miljoen Real Madrid) en Virgil van Dijk (2018, € 84,5 miljoen Liverpool) zijn bijvoorbeeld voetballers die voor grote bedragen werden getransfereerd naar een andere club.
4. In dit onderzoek wordt de beroepssporter met *hij* aangeduid, maar hiermee wordt niet bedoeld alleen de mannelijke sporters aan te duiden. In een aantal gevallen zal echter ook specifiek worden gesproken over de vrouwelijke beroepssporter, aangezien er niet alleen overeenkomsten, maar ook duidelijke verschillen bestaan tussen rechtspositie en arbeidsvoorwaarden van mannelijke en vrouwelijke beroepssporters.

maar het is niet mijn expertise. Die ligt op het terrein van het sociaal recht. Minstens zo interessant vanuit dit rechtsgebied is de vraag *hoe de rechtspositie* van de beroepssporter is geregeld, meer in het bijzonder de beroepssporter die op basis van een arbeidsovereenkomst werkt. Als arbeidsrechtjurist met een voorliefde voor sport besloot ik me hierin te verdiepen. De rechtspositie van een beroepssporter is namelijk op veel punten anders dan die van de gemiddelde werknemer.

1.2 Sport en recht

Sport en recht lijken ogenschijnlijk twee gescheiden werelden die niets met elkaar te maken hebben. Sport is voor veel mensen immers een vrijetijdsbesteding waarbij zij wellicht niet snel zullen denken aan de relatie met het recht. In veel rechtsgebieden is echter te zien dat de gedachte dat sport en recht twee min of meer losstaande entiteiten zijn, onjuist is. Sport is op twee manieren verbonden met het recht. Het gaat daarbij in de eerste plaats om *de uitoefening van de sport* en in de tweede plaats om *de interne reglementering* van de sport.

De uitoefening van de sport heeft in verschillende situaties een verbinding met het recht. In de rechtspraak hebben zich de afgelopen honderd jaar bijvoorbeeld ontwikkelingen voorgedaan waarin een duidelijke invloed van de sport op het recht waarneembaar is. Een voorbeeld hiervan is de jurisprudentie rondom civielrechtelijke aansprakelijkheid bij sportactiviteiten. In de sport worden bijzondere betaalmogelijkheidsvereisten aangenomen; het deelnemen aan een sportactiviteit wordt namelijk gezien als een situatie waarin bijzondere normen ten aanzien van aansprakelijkheid gelden. Zo stelde de Hoge Raad in zijn zogenoemde *Tennisspel*-arrest: *'(...) dat gedragingen in het kader van het tennis spel, die buiten de spelsituatie onvoorzichtig en daarom onrechtmatig zou zijn geweest, binnen de spelsituatie dit karakter niet behoeven te hebben, omdat de deelnemers gedragingen waartoe het spel uitlokt, waaronder van tijd tot tijd ook misslagen, over en weer van elkaar hebben te verwachten.'*⁵

Of een gedraging in een sportsituatie tot civiele aansprakelijkheid leidt, hangt af van een aantal factoren zoals de ernst van de gedraging of overtreding en het moment waarop de gedraging plaatsvond.⁶ Van strafrechtelijke aansprakelijkheid was

5. Zie HR 19 oktober 1990, ECLI:NL:HR:1990:AD1456, r.o. 3.3, NJ 1992, 621 (*Tennis spel*). Op het gebied van de *civielrechtelijke aansprakelijkheid* is al langere tijd een jurisprudentiële lijn in ontwikkeling. De Hoge Raad heeft in enkele arresten uiteengezet wanneer in een sport- en spelsituatie civielrechtelijke aansprakelijkheid bestaat op grond van art. 6:162 BW. Aangenomen wordt dat er in sport- en spelsituaties een verhoogde aansprakelijkheidsdrempel geldt. In een aantal arresten heeft de Hoge Raad deze jurisprudentiële lijn bevestigd: HR 25 november 1977, NJ 1978, 331 (*Takkenspel*), HR 28 juni 1991, NJ 1992, 622 (*Natrappen*), HR 11 november 1994, NJ 1996, 376 (*Judoworp*), HR 28 maart 2003, NJ 2003, 718 (*Witmarsumer Merke*), HR 28 maart 2003, NJ 2003, 719 (*Schaatsongeval*), HR 20 februari 2004, NJ 2004, 238 (*Midgetgolf*-arrest). Zie ook Schoordijk 1991a, p. 703-706 en Schoordijk 1991b, p. 723-726.

6. Dat deze aansprakelijkheid steeds verder reikt, blijkt uit de opkomende discussie over de aansprakelijkheid van clubartsen. Pinedo & Van der Pol, NRC 15 januari 2020.

in de sport lange tijd geen sprake.⁷ In 2008 heeft de Hoge Raad echter bepaald dat gedragingen tijdens de uitoefening van een sportactiviteit wel degelijk kunnen leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid.⁸

Een minder tot de verbeelding sprekende verbinding tussen sport en recht is te zien bij de interne reglementering van de sport. De (spel)regels die binnen de sport gelden en die worden vastgelegd in sportreglementen, zijn weliswaar een sport-specifieke vorm van zelfregulering, maar kunnen vanuit het reguliere recht vragen oproepen. Er kan bijvoorbeeld een spanningsveld zijn of zelfs strijdigheid tussen de bepalingen in sportreglementen en het geldende (reguliere) recht. Welke regels hebben dan voorrang?⁹ En wanneer is er precies sprake van strijdigheid? Kan de beslissing om een sporter uit te sluiten van deelname aan wedstrijden of aan de Olympische Spelen strijdig zijn met het verbod op discriminatie ex artikel 1 Gw en artikel 14 EVRM?¹⁰ En wanneer zijn anti-dopingregels die in de sport gelden, in strijd met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer zoals beschreven in artikel 10 Gw? Denkbaar is ook dat strijdigheid kan ontstaan met het Europese recht, meer in het bijzonder het vrij verkeer van personen ex artikel 45 VWEU en het EU-mededingingsrecht ex artikel 101 (kartelverbod) of artikel 102 (verbod op misbruik) VWEU. De praktijk leert dat genoemde artikelen worden gebruikt in procedures die zich richten tegen de interne regelgeving van internationale sportfederaties.¹¹

De hiervoor beschreven voorbeelden laten zien dat de uitoefening en de reglementering van sport door het recht kunnen worden begrensd. In de procedures die in dit kader worden gevoerd, staan vaak de gedragingen van de belangrijkste deelnemers aan sport, de sportbeoefenaars, centraal. Als die deelnemers van sport hun

7. Zie Wassing 1978, p. 81-84. In de jaren twintig van de vorige eeuw ontstond enige tijd onduidelijkheid over het ingrijpen van een wachtmeester der marechaussee tijdens de voetbalwedstrijd ZAC-Go Ahead van 3 januari 1927. Dat leidde uiteindelijk tot een communiqué van de Voetbalbond na overleg met de Minister van Justitie: 'Het ingrijpen van anderen, in het bijzonder van de politie bij het spel, zou een regelmatige beoefening van de sport onmogelijk maken.' Hierna zou de politie zich niet meer inlaten met het verloop van een sportwedstrijd.
8. Zie HR 22 april 2008, ECLI:NL:HR:2008:BB7087 (*Bouazouan*). Een ander voorbeeld van strafrechtelijke aansprakelijkheid betrof twee water poloënde zusjes. Zij hielden tijdens een wedstrijd in 2008 een tegenstandster zolang onder water dat zij bijna was verdrongen. De Rechtbank Almelo veroordeelde hen wegens zware mishandeling in haar vonnis van 22 oktober 2009 tot een voorwaardelijke gevangenisstraf en werkstraffen van 60 en 120 uur. Ook moesten zij een schadevergoeding aan het slachtoffer betalen, ECLI:NL:RBALM:2009:BK1065 en ECLI:NL:RBALM:2009:BK1070.
9. Mag een lichamelijk gehandicapt persoon met hulpmiddelen deelnemen aan de Olympische Spelen (bijv. blade-runner Oscar Pistorius)? Mogen twee personen van gelijk geslacht deelnemen aan een wedstrijd ballroomdancing? Mogen voetbalcompetities ook in internationale regio's worden gespeeld (Vitesse, FC Twente en De Graafschap hebben overwogen om deel te nemen aan de Duitse competitie/Bundesliga)? Het ijshockeyteam Tilburg Trappers nam in het competitiejaar 2015-2016 voor het eerst deel aan de Duitse Oberliga Nord competitie, de derde divisie van Duitsland, en werd winnaar, maar had tevoren afgesproken bij winst niet te willen promoveren naar een hogere klasse.
10. Bijvoorbeeld turner Yuri van Gelder die door het NOC*NSF in 2016 van de Olympische Spelen in Brazilië werd verwijderd omdat hij ongeoorloofd afwezig was geweest. De verwijdering was des te zwaarder aangezien Van Gelder een finaleplaats had bereikt. Van Gelder heeft nog wel een kort geding gevoerd tegen het besluit van het NOC*NSF, maar de voorzieningenrechter besliste in zijn nadeel. Tegen de uitspraak in kort geding heeft Van Gelder geen beroep aangetekend. Rb. Gelderland (vzr.) 15 augustus 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:4504, JIN 2016, 188.
11. *Bosman*-zaak (art. 45, 101 en 102 VWEU), *Tuitert en Kerstholt*-zaak (art. 101 VWEU) en de *Pechstein*-zaak (art. 102 VWEU). Hierop wordt in de hoofdstukken 4 en 5 nader ingegaan.

beroep hebben gemaakt, komt de relatie tussen sport en arbeidsrecht om de hoek kijken. Op deze relatie richt mijn onderzoek zich.

1.3 De rechtspositie van de beroeps(team)sporter

Zoals in de vorige paragraaf is aangegeven, heeft een beroepssporter zowel bij de uitoefening van zijn beroep als bij de reglementering van zijn werk te maken met begrenzing vanuit het recht. Dat maakt de rechtspositie van de beroepssporter tot een bijzondere. Zo hangt de rechtspositie om te beginnen al af van de vraag of een beroepssporter een teamsport of een individuele sport bedrijft. Van teamsport is bijvoorbeeld sprake bij voetbal, wielrennen, hockey en basketbal. Hardlopen, tennis en boksen kwalificeren zich daarentegen als individuele sport. Dat onderscheid werkt door in de rechtspositie van een beroepssporter. Zo valt op dat beroepssporters die een teamsport beoefenen, zoals de voetballer en de wielrenner, doorgaans werkzaam zijn op basis van een arbeidsovereenkomst ex artikel 7:610 lid 1 BW, die wordt gesloten met de betaaldvoetbalorganisatie en de wielploeg. Daarentegen is de beroepssporter die een individuele sport beoefent, bijvoorbeeld een tennisspeler of atleet, doorgaans werkzaam op basis van een overeenkomst van opdracht ex artikel 7:400 BW, die hij is overeengekomen met een sponsor. Er zijn ook teamsporten waarbij de sport weliswaar individueel wordt bedreven, maar de beroepssporter tegelijkertijd deel uitmaakt van een team of ploeg en daarmee ook een arbeidsovereenkomst heeft gesloten. Het (langebaan)schaatsen is hiervan een voorbeeld.¹² Ook zijn er varianten mogelijk waarbij een sport wel in teamverband wordt beoefend, maar de sporters werkzaam zijn ofwel op basis van een arbeidsovereenkomst ofwel als zelfstandige, hetgeen bij wielrennen voorkomt.

In dit onderzoek is de focus gericht op de teamsporter die werkzaam is op basis van een arbeidsovereenkomst. De rechtspositie van de beroepssporter die een (puur) individuele sport beoefent, valt buiten de opzet van dit onderzoek. Binnen de teamsport richt ik mij op een drietal specifieke sporten die door beroepssporters op basis van een arbeidsovereenkomst worden verricht, te weten voetbal, wielrennen en schaatsen. Van alle beroepssporten die in Nederland worden beoefend, zijn dit de belangrijkste. Zo is de sector betaald voetbal de grootste en ook economisch belangrijkste tak van sport waarover tevens de meeste jurisprudentie en literatuur is verschenen.¹³ Wielrennen en schaatsen zijn ook relatief sterk geprofessionaliseerd. Het belang van deze sporten in Nederland blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat er relatief veel olympische medailles gewonnen worden door deze (semi)professionele sporters.¹⁴

12. Wielrennen is ook een individuele sport, maar wordt wel samen met een ploeg uitgevoerd waarbij onderling taken zijn verdeeld.

13. Dat blijkt uit het feit dat de Eredivisie en de Keukenkampioendivisie de meeste (mannelijke) beroepssporters kennen, als dit wordt vergeleken met andere (beroeps)sporten. Ter vergelijking: Nederland telt in het seizoen 2020 één heren wielploeg (Jumbo-Visma) en 47 actieve mannelijke beroepssporters, allesoversporters.nl/wielerploegen-2020-wielrenners. In het seizoen 2019-2020 waren 5 commerciële schaatsploegen actief (Team EasyJet, Team IKO, Team Jumbo-Visma, Team Reggeborgh en TalentNED). Het betrof gemengde teams met in totaal 52 (mannelijke en vrouwelijke) schaatsers. Zie liefdevoorschaatsen.nl.

14. KPMG 2019, p. 70. Het gaat hier om sporten die én professioneel worden uitgevoerd én waarbij (relatief) veel medailles zijn behaald. Zwemmen scoort qua medaillelijst het hoogst, maar daar is geen sprake van een werknemer-werkgeververhouding, die nu juist in dit onderzoek leidend is.

Waar hierna over ‘de beroepssporter’ wordt gesproken, is dus steeds de professionele teamsporter bedoeld die op basis van een arbeidsovereenkomst werkzaam is in de genoemde drie takken van sport. Dat wil niet zeggen dat de overeenkomst van opdracht helemaal niet aan de orde komt in dit onderzoek. Zelfstandige beroepssporters maken echter geen deel uit van het centrale onderzoeksobject van deze studie.

1.4 Hoe bijzonder is de rechtspositie van de beroepssporter?

De beroepssporter verschilt van reguliere werknemers doordat hij onderworpen is aan heel wat regels die de internationale en nationale sportfederaties hem opleggen. Het zijn de internationale en nationale reglementen onder de vlag van internationale sportfederaties en nationale sportbonden die voorschrijven welke bepalingen in een individuele arbeidsovereenkomst dienen te worden opgenomen.¹⁵ Dit gegeven maakt de arbeidsrechtelijke positie van de beroepssporter bijzonder, want hij is als werknemer gebonden aan vaak vergaande afspraken die zijn gemaakt buiten het bereik van werkgever(sorganisaties) en werknemer(sorganisaties). Vrij redenerend zou men kunnen zeggen dat een derde partij, in casu de internationale sportfederatie of de nationale sportbond, de inhoud van de arbeidsovereenkomst voor een belangrijk deel bepaalt.

Bijzonder is bovendien dat er via een *vereniging* invloed kan worden uitgeoefend op de inhoud van de arbeidsovereenkomst van de beroepssporter. Er zijn meer werknemers die te maken hebben met een derde partij die invloed heeft op hun rechtspositie. Ook bij advocaten en notarissen zijn er regels over hoe de functie moet worden uitgevoerd en welke sancties er gelden als dit niet gebeurt, de zogenaamde gedragsregels en disciplinaire regels. De Nederlandse Orde van Advocaten en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie zijn echter geen verenigingen, maar bij de wet ingestelde publiekrechtelijke beroepsorganisaties.¹⁶ Ook over de inhoud van de arbeidsovereenkomst laat de Nederlandse Orde van Advocaten dan wel de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie zich niet uit.¹⁷ Bij de beroepssporter is dat wel het geval. Zijn positie verschilt van die van de advocaat of notaris¹⁸ doordat het in de beroepssport gebruikelijk is dat er vanuit de verenigingsrechtelijke regels wordt bepaald wat de inhoud dient te zijn van een arbeidsovereenkomst.

Ook de bestuurder van een N.V. of een B.V., niet zijnde een beursgenoteerde vennootschap, heeft te maken met twee rechtsgebieden die invloed uitoefenen op zijn

15. Langedijk & Hahn 2021. Als voorbeeld kan hierbij dienen de positie van de beroepsvoetballer. Een (beroeps)voetballer is in Nederland verplicht zich aan te sluiten bij de KNVB. Op grond van art. 7 van de KNVB-statuten dient hij alle reglementen en statuten na te leven. Ex art. 14 lid 1 FIFA-Statutes is de KNVB gehouden om FIFA-reglementen in de eigen regels te verwerken. De UEFA-regels zijn ondergeschikt aan de FIFA-reglementen. Op deze getrapte wijze werken internationale reglementen door in de relatie tussen de voetballer en de betaaldvoetbalorganisatie.

16. Op grond van art. 134 Gw jo. art. 17 Advocatenwet en art. 60 Wet op het notarisambt.

17. Met de kanttekening dat de Nederlandse Orde van Advocaten wel een modelovereenkomst hanteert voor advocaat-stagiaires.

18. En van andere werkenden die te maken krijgen met specifieke regels die alleen op de eigen beroepsgroep van toepassing zijn: medici vallen onder het medisch tuchtrecht, vrachtwagenchauffeurs hebben met het Rijtijdenbesluit te maken.

rechtspositie.¹⁹ Hij vormt, samen met overige bestuursleden, een orgaan van de rechtspersoon, naast de aandeelhouders en de raad van commissarissen. De benoeming van een bestuurder geschiedt door algemene vergadering van aandeelhouders.²⁰ Bennaars schrijft hierover: *‘Door dit (aanvaarde) benoemingsbesluit verkrijgt de bestuurder zijn statutaire status en worden de betreffende bepalingen uit Boek 2 BW, zoals bepalingen over ontslag, aansprakelijkheid en bezoldiging op hem van toepassing. Hij wordt deel van de interne rechtsorde van de vennootschap.’*²¹ Tegelijkertijd is de bestuurder als werknemer in dienst van de vennootschap. Die relatie wordt in veel gevallen contractueel geregeld door middel van een arbeidsovereenkomst. Andere varianten komen ook voor, zoals een managementovereenkomst tussen rechtspersoon en bestuurder.²² Net als bij de beroepssporter wordt de rechtspositie van de bestuurder dus geregeerd door twee regimes, in zijn geval een vennootschapsrechtelijke en een arbeidsrechtelijke. Beide regimes leggen de bestuurder bindende bepalingen op ten aanzien van bijvoorbeeld ontslag, bezoldiging en aansprakelijkheid.

Gesteld kan worden dat de positie van de beroepssporter nog het meest kan worden vergeleken met die van de bestuurder.²³ Van een bestuurder kan echter gezegd worden dat er sprake is van twee hoedanigheden, namelijk die van bestuurder en die van werknemer, welke posities door verschillende wettelijke regels worden bepaald. Bij de beroepssporter is dat anders. Hij heeft weliswaar te maken met een verenigingsrechtelijk en een arbeidsrechtelijk regime, maar in een andere verhouding dan de twee regimes die op de bestuurder betrekking hebben. De verenigingsrechtelijke band, waarbij de bindende bepalingen niet door de wet maar door internationale sportfederaties worden opgesteld, maakt door middel van de overeengekomen arbeidsovereenkomst deel uit van de arbeidsrechtelijke band. Anders gezegd, door het sluiten van een arbeidsovereenkomst tussen een werkgever en een beroepssporter worden de verenigingsrechtelijke verplichtingen ook geïncorporeerd in de arbeidsovereenkomst. Alle spelregels, maar ook rechtspositionele regels uit sportreglementen maken daarmee onlosmakelijk onderdeel uit van de arbeidsovereenkomst. Van Staveren schrijft hierover: *‘Het contract heeft immers de strekking de oorspronkelijk op de lidmaatschapsverhouding berustende sportieve verplichtingen, die tezamen het gezag van de club over de speler vormen, tot contraprestaties te maken van de geldelijke beloning, die de speler van de club bedongen heeft.’*²⁴

Beroepssporters zijn dus niet alleen uniek wat betreft de invloed van het verenigingsrecht op hun arbeidsovereenkomst, maar ook wat betreft de wijze waarop dat andere rechtsgebied in hun rechtspositie doorwerkt.

-
19. De bestuurder heeft, voor zover hij statutair bestuurder is, een vennootschapsrechtelijke band omdat benoeming en ontslag geschiedt door de aandeelhouders of door de raad van commissarissen hetgeen is geregeld in Boek 2 BW. Maar de bestuurder als natuurlijk persoon heeft ook een arbeidsrechtelijke band met de onderneming waarvoor hij werkt, en deze band is geregeld in Boek 7 BW.
  20. De benoeming van de bestuurder is geregeld in art. 2:132 lid 1 BW en geschiedt bij oprichting van de vennootschap in de akte van oprichting en later door de algemene vergadering van aandeelhouders.
  21. Bennaars 2015.
  22. Bennaars 2015, p. 133. In het geval van een managementovereenkomst beogen partijen dat er geen werkgever/werknemerverhouding is, en wordt er doorgaans een overeenkomst van opdracht gesloten ex art. 7:400 BW.
  23. Zo ook Langedijk & Hahn 2021. De Bock 2021.
  24. Van Staveren 1981.

1.5 Hoe problematisch is de rechtspositie van de beroepssporter?

Zoals gezegd wordt de rechtspositie van de beroepssporter (met een arbeidsovereenkomst) bepaald door enerzijds het arbeidsrecht en anderzijds (rechtspositionele) regels uit sportreglementen. Hier is het nodige (deel)onderzoek naar gedaan, veelal óf vanuit het verenigingsrecht óf (in mindere mate) vanuit het arbeidsrecht.²⁵ Sportfederaties hebben op basis van het verenigingsrecht de bevoegdheid om zelf interne regels op te stellen. Er wordt in het Nederlandse en ook in het buitenlandse privaatrecht grote vrijheid gelaten om de inhoud te bepalen van de reglementen die een vereniging opstelt. Internationale en nationale sportfederaties hebben aldus een behoorlijke vrije ruimte om reglementen op te stellen en daarvan maken zij veelvuldig gebruik.

Met name internationale sportfederaties stellen met hun reglementen (ook) regels vast die de arbeidsverhouding van een beroepssporter kunnen beheersen. De primaire reden voor het opnemen van rechtspositionele bepalingen in hun reglementen is voor sportfederaties gelegen in het willen bewaken van een eerlijk verloop van een competitie. Dit alles levert een eclectisch beeld op van verschillende regels die op de rechtspositie van de beroepssporter van toepassing zijn zonder dat er een heldere rangorde lijkt te bestaan. Het arbeidsrecht en het verenigingsrecht kunnen in sommige gevallen samengaan, maar leveren in andere gevallen een spanningsveld op dat dan doorgaans via verenigingsrechtelijke procedures wordt opgelost. Slechts zelden wordt het conflict voor de burgerlijke rechter gebracht en daar beslecht.

De unieke rechtspositie van beroepssporters vraagt om een nadere verantwoording. Immers, de overlap en/of spanningen met het reguliere arbeidsrecht roept de vraag op of, en zo ja, in hoeverre sportverenigingen bij het opstellen van vergaande (rechtspositionele) regels rekening met doelen van werknemersbescherming houden of zouden moeten houden. Ook kan de vraag gesteld worden of sportfederaties zich wel zouden moeten inlaten met het reguleren van de rechtspositie van de beroepssporter. Moet die dubbele beïnvloeding vanuit zowel verenigingsrecht als arbeidsrecht niet worden herzien? Zou het niet beter zijn om de rechtspositie van de beroepssporter in zijn geheel te regelen via het arbeidsrecht (Boek 7 BW) of juist via het verenigingsrecht (Boek 2 BW)?

---

25. Zonder daarbij uitputtend te zijn, volgt hieronder een aantal voorbeelden van onderzoek dat is verricht op het kruisingsvlak arbeidsrecht en verenigingsrecht. Voor een onderzoek vanuit verenigingsrechtelijke optiek verwijs ik naar Jellinghaus & Olfers 2011. Een analyse vanuit arbeidsrechtelijke optiek wordt gegeven door Langedijk & Hahn 2021. Een vergelijking tussen verenigingsrecht en arbeidsrecht is aan de orde in verschillende artikelen, zoals bijvoorbeeld arbeids- en rusttijden (Korver & Van Drongelen 2012), de transitievergoeding (Jellinghaus & Van Drongelen 2016), de gevolgen van de Wwz voor de sport (Jellinghaus & Van Drongelen 2014), het werknemerschap (Branco Martins 2021), over arbitrage in de sport en het procesrecht (Zwemmer 2019), het eenzijdig optiebepaling in de arbeidsovereenkomst (Bungener & Verhulp 2004), arbeidsverhoudingen in het professionele voetbal (Van den Hout 2008) en de arbeidsrechtelijke status van professionele voetballers in de Europese Unie (Duval & Van Maren 2017). Voetbalvakbond FIFpro heeft onderzoek verricht naar de problemen die professionele voetballers ervaren in Oost-Europa en samen met de Universiteit van Manchester onderzoek gedaan naar arbeidsomstandigheden in het professionele voetbal (heren- en damescompetities) (FIFpro 2012, 2016 en 2017).

De vraag of de beroepssporter niet een eigen contractuele regeling, binnen of buiten het arbeidsrecht, zou moeten krijgen, is in de (Nederlandse) literatuur door Langedijk en Hahn gesteld. Zij formuleren de vraag als volgt: *‘Men zou de opvatting kunnen aanhangen dat de arbeidsverhouding van een beroepssporter zó bijzonder is dat deze een eigen regeling binnen titel 7.10 BW verdient, gelijk de uitzendkracht.’*²⁶ Langedijk en Hahn menen dat de positie van de sporter wel bijzonder is, maar niet specifiek genoeg dat er voor hem een uitzonderingspositie in het arbeidsrecht zou moeten worden gecreëerd en daarmee beantwoorden zij hun vraag ontkennend.²⁷ Daarbij verwijzen Langedijk en Hahn onder andere naar de motie van Rijpstra & Middel van 10 december 2001. In deze motie wordt aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gevraagd om een onderzoek te laten doen naar de wenselijkheid om te komen tot aanvullende wet- en regelgeving in de sport, mede in het licht van het Verdrag van Nice (2000).²⁸ Na onderzoek door Van Staveren, komt de minister tot de conclusie dat algemene aparte sportspecifieke wetgeving – dus niet zozeer ten aanzien van de rechtspositie van de beroepssporter in het bijzonder – niet nodig is.²⁹

Daarenboven stellen Langedijk en Hahn dat een aparte regeling zoals in België, waar wel een aparte regeling voor beroepssporters bestaat (zie hierna), niet nodig is en dat zich voordoende problemen in Nederland in feite (ook) door titel 7.10 BW kunnen worden opgelost zoals blijkt uit reeds ontwikkelde jurisprudentie.³⁰ Vervolgens concluderen zij: *‘Problematische aspecten als de zeer beperkte toegang tot de burgerlijk rechter en de uitgebreide mogelijkheden tot tuchtrechtelijke bestraffing wortelen in het verenigingsrecht en niet in het arbeidsrecht en zouden wellicht daar een oplossing kunnen krijgen.’*³¹ Daarmee geven Langedijk en Hahn aan dat een deel van de spanningsvelden die bestaan rond de positie van de beroepssporter mogelijk kunnen worden opgelost via het verenigingsrecht. Zij bespreken (ook) de mogelijkheid om de rechtspositie van de beroepssporter geheel verenigingsrechtelijk te regelen,³² maar concluderen uiteindelijk dat dit niet de voorkeur heeft omdat het salaris van de meeste beroepssporters in Nederland te laag is en zij dus niet zonder arbeidsrechtelijke bescherming kunnen.

Ook Olfers neemt duidelijk stelling bij de beantwoording van de vraag of de positie van beroepssporters beter alleen via arbeidsrechtelijke regels gereguleerd kan wor-

26. Langedijk & Hahn 2021, p. 261.

27. *Kamerstukken II 2001/02, 27841 en 28000-XVI, nr. 7.* In deze motie wordt aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gevraagd om een onderzoek te laten doen naar aanvullende wet- en regelgeving in de sport, mede in het licht van het Verdrag van Nice (2000).

28. In de slotverklaring van het Verdrag van Nice (2000) zijn wel enkele algemene opmerkingen over sport gemaakt, maar heeft dat nog niet tot Europese regelgeving geleid. Dat is pas gebeurd in het Verdrag van Lissabon (2009) waarin sport als zelfstandig beleidsterrein is opgenomen (art. 165 lid 2 VWEU).

29. Van Staveren 2003.

30. Statuut van de Sportbeoefenaar, Wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.

31. Langedijk & Hahn 2021, p. 263.

32. Langedijk & Hahn 2021, p. 264: *‘In plaats van te pleiten voor een sportspecifieke regeling binnen titel 7.10 BW, zou men ook de opvatting kunnen huldigen dat de sporter te bijzonder is voor het arbeidsrecht, en dus niet meer werkzaam zou moeten zijn op basis van een arbeidsovereenkomst.’*

den dan wel juist alleen in (verenigings)regelgeving van een sportbond. Hierover schrijft Olfers:

‘Een arbeidsrechtelijk systeem verdient de voorkeur boven regelgeving van de bond. De krachtmeting op de spelersmarkt tussen spelers en het management hoort bij uitstek thuis in de arbeidsrechtelijke sfeer, zoals in de Verenigde Staten. Nu Europese CAO’s nog niet van de grond lijken te komen dient ruim aandacht geschonken te worden aan de bevordering van de sociale dialoog. Het arbeidsrecht is bij uitstek geschikt om evenwicht te brengen tussen de individuele werknemer en de werkgever, dan kunnen arbeidsregulerende maatregelen bevochten worden daar waar ze thuis horen, in de arena van het arbeidsrecht.’³³

Zoals blijkt uit dit citaat, heeft Olfers zich laten inspireren door de situatie in de Verenigde Staten waar voor American Football, honkbal, ijshockey en basketbal een heel eigen systeem van regulering van de beroepssport is gecreëerd. Het is inderdaad interessant om te bezien hoe de rechtspositie van de beroepssporter in andere (qua ontwikkeling van de beroepssport en ook qua rechtsstaat en welvaartsniveau vergelijkbare) landen is geregeld. Daarom volgt hieronder een kort overzicht van het systeem in de Verenigde Staten en in twee Europese landen, namelijk België en Engeland. Daarbij wordt ingegaan op de mate waarin deze landen Nederland tot voorbeeld kunnen strekken.

1.6 Hoe is de rechtspositie van de beroepssporter elders geregeld?

In het Amerikaanse sportsysteem wordt de gehele beroepssport gereguleerd door afspraken die worden gemaakt door vertegenwoordigers van werkgevers en van werknemers. Via zeer uitgebreide en gedetailleerde *collective bargaining agreements* wordt niet alleen geregeld welke clubs kunnen deelnemen in een *league* (competitie), maar ook wat de arbeidsvoorwaarden van de betrokken spelers zijn.³⁴ Er is een vast aantal clubs dat mag deelnemen, en deze clubs bepalen wie voor hen komt werken. Spelers weten dat ze in beginsel ieder jaar werk hebben, maar weten niet waar en bij welke club ze tewerk worden gesteld. In het Amerikaanse systeem wordt gewerkt met een zogenaamde *draft* hetgeen betekent dat een team dat het laatste in de competitie eindigt in beginsel de eerste keuze heeft om een speler van een ander team te kiezen (*the pick*). Een speler is in beginsel verplicht daaraan mee te werken. In die zin is er geen sprake van vrije arbeidskeuze van de beroepssporter. Zijn salaris en arbeidsvoorwaarden zijn geregeld in *collective bargaining agreements*, maar hij kan niet zelf bepalen bij welke club hij gaat werken.

In de Nederlandse en Europese situatie is de non-existente vrijheid van arbeidskeuze in het Amerikaanse systeem een problematisch punt. De vrijheid van arbeidskeuze is immers een grondrecht, verankerd in artikel 19 lid 3 Gw alsmede in artikel 23.1 Universele verklaring van de rechten van de mens. In de Verenigde Staten is dat anders geregeld. Op grond van de National Labor Relations Act uit 1935 kan een werknemer daar verplicht worden om lid te zijn van een vakbond voordat hij

33. Olfers 2009, p. 387.

34. *Collective bargaining agreements* NBA, NFL, NHL.

bij een werkgever in dienst kan treden. Deze regel geldt tenzij er in de betreffende staat een zogenaamde Righth-to-Work-Act is aangenomen. In dat geval mag een vakbondslidmaatschap vooraf niet verplicht worden gesteld.³⁵ In de beroepssport in de Verenigde Staten is er bij de National Basketball Association (NBA), de National Football League en de National Hockey League, verplicht gesteld dat een sporter lid is van een vakbond om bij een werkgever in dienst te mogen treden. Het niet voldoen van vakbondsbijdragen kan zelfs tot sancties leiden vanuit de (sport)werkgever.³⁶ De speler heeft dus geen andere keuze dan dit systeem te accepteren.³⁷

Daar komt bij dat de arbeidsrechtelijke bescherming van de werknemer in de Verenigde Staten over het algemeen van een (veel) lager niveau is dan dat van zijn Nederlandse collega. In die zin is *iedere* verbetering in een collective bargaining agreement een vooruitgang voor de beroepssporter in de Verenigde Staten. In Nederland is de organisatie van de sport bovendien in handen van sportfederaties en de collectieve arbeidsvoorwaardenvorming ligt bij sociale partners, hetgeen nu met name in het beroepsvoetbal aan de orde is.³⁸ Dat maakt het lastig om de Amerikaanse werkwijze één-op-één toe te passen in de Nederlandse situatie. Anders dan in de Verenigde Staten worden de arbeidsvoorwaarden voor Nederlandse beroepsvoetballers geregeld in een cao die losstaat van de KNVB. De KNVB is geen werkgeversorganisatie en dus geen partij bij de cao voor Contractspelers Betaald Voetbal Nederland.

De situatie in de Verenigde Staten is dus op meerdere vlakken niet te vergelijken met die in Nederland. Het regelen van de rechtspositie van in Europa werkzame beroepssporters naar Amerikaans voorbeeld, is mede lastig omdat er tussen de Europese landen veel grotere verschillen bestaan qua beloningsniveaus en overige (materiële) elementen van de rechtspositie van de (vaak) internationaal opererende beroepssporters binnen eenzelfde sport. Het arbeidsrechtelijke beschermingsniveau in bijvoorbeeld West- en Oost-Europese landen is zeer ongelijk. Onderzoek van Duval en Van Maren liet bovendien zien dat bij het voetbal in het 'westen' van Europa veelal gewerkt wordt op basis van arbeidsovereenkomsten, terwijl in het 'oosten' van Europa beroepssporters eerder als zelfstandige werkzaam zijn.³⁹

Dat de positie van de beroepssporter ook dichterbij huis anders kan worden geregeld, blijkt uit een kort overzicht van de wijze waarop de rechtspositie van de beroepsvoetballer is geregeld in België en Engeland.

---

35. In 28 staten is een Right-to-Work Act aangenomen. In 2017 heeft het Congres een wetsvoorstel ingediend om een nationale Right-to-work Law in te voeren, maar dat is niet gelukt.

36. Collective Bargaining Agreement NBA 2017, art. XIX, union security, dues and check-off.

37. Te denken valt dan nog aan strijdigheid met het mededingingsrecht, maar de Amerikaanse mededingingswetgeving heeft een uitzondering gecreëerd voor arbeidsrechtelijke afspraken tussen werkgevers en werknemers, de zogenaamde *labor exemption*. Zie hiervoor Olfers 2009, par. 37.4.1 e.v.

38. De cao-partijen in het voetbal zijn De Nederlandse Federatie van Betaald Voetbal Organisaties (FBO) en de Vereniging van Contractspelers VVCS en ProProf.

39. Duval & Van Maren 2017.

België

In België kent de beroepssporter een aparte wettelijke status voor beroepssporters op federaal (landelijk) niveau, in de Wet betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.⁴⁰ In artikel 3 van deze wet is bepaald dat ongeacht de titel die de werkgever en de betaalde sportbeoefenaar aan de overeenkomst toekennen, deze wordt aangezien als een arbeidsovereenkomst,⁴¹ mits de beroepssporter een salaris ontvangt dat een bepaalde, jaarlijks vastgestelde grens overschrijdt. Sinds het seizoen 2023-2024 is dit het geval wanneer de betaalde sportbeoefenaar meer verdient dan € 11.040,00.⁴²

De overeenkomst kan worden gesloten voor bepaalde of onbepaalde tijd. Een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd kan niet langer dan voor vijf jaar worden overeengekomen, maar kan daarna wel worden verlengd.⁴³ De minimale leeftijd voor het sluiten van een dergelijke overeenkomst is vanaf het einde van de voltijdse schoolplicht (art. 6), maar dit is nader uitgewerkt in een koninklijk besluit van 18 juli 2001. Voor betaalde sportbeoefenaars, met uitzondering van onder andere wielrenners, die maximaal 80 uur per maand betaalde sport verrichten, is de minimumleeftijd 16 jaar en voor sporters die meer dan 80 uur per maand werkzaam zijn, is de minimumleeftijd 18 jaar.⁴⁴ Bijzondere bepalingen zijn verder dat het niet mogelijk is om een concurrentiebeding op te nemen in een arbeidsovereenkomst, maar met die toevoeging dat een opzegging zonder dringende reden door een beroepssporter met zich meebrengt dat hij gedurende het seizoen niet meer mag deelnemen aan de competitie waarin hij laatstelijk actief was.⁴⁵ Ook geldt er een

40. Wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.

41. Zie voor de betaalde sportbeoefenaar art. 2, par. 1, Wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars, *Belgisch Staatsblad*, 17 oktober 1978.

42. KB van 24 mei 2023 tot vaststelling van het minimumbedrag van het loon dat men moet genieten om als een betaalde sportbeoefenaar te worden beschouwd, *Belgisch Staatsblad*, 5 juni 2023. Tot en met 30 juni 2026 blijft deze loongrens gelden. Zie KB van 12 juni 2025 tot vaststelling van het minimumbedrag van het loon dat men moet genieten om als een betaalde sportbeoefenaar te worden beschouwd, *Belgisch Staatsblad*, 19 juni 2025. Om te bepalen of het loon van een sportbeoefenaar de loongrens al dan niet overschrijdt, wordt gekeken naar het loon dat de sportbeoefenaar op een jaar tijd ontvangt, ongeacht of de sportbeoefenaar voltijds dan wel deeltijds werkt en ongeacht de duur van de tewerkstelling. De loongrens wordt dus niet verhoudingsgewijs verminderd wanneer een sportbeoefenaar slechts deeltijds presteert (bijv. 3 dagen per week) of wanneer het contract van kortere duur zou zijn (bijv. 9 maanden i.p.v. 12 maanden). Ook in die gevallen moet het loon hoger liggen dan de geldende loongrens om onder de Wet Betaalde Sportbeoefenaars te vallen. Zie werk.belgie.be/nl/themas/arbeidsovereenkomsten/bijzondere-arbeidsovereenkomsten/arbeidsovereenkomst-voor-betaalde-0.

43. Art. 4 Wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.

44. KB van 18 juli 2001 tot vaststelling, voor de uitoefening van bepaalde sporttakken, van de minimumleeftijd die vereist is om een arbeidsovereenkomst voor betaalde beroepssporters te kunnen aangaan. Voor wat betreft het voetbal stroken deze wettelijke bepalingen met de FIFA-reglementen. Een uitzondering bestaat voor art. 18 lid 2 FIFA RSTP waarin is bepaald dat een voetballer onder 18 jaar geen contract van langer dan drie jaar mag tekenen terwijl dat op grond van de Belgische wetgeving wel zou kunnen.

45. Art. 8 Wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.

schadevergoedingsplicht.⁴⁶ Een arbitragebeding waarbij is overeengekomen dat een beroepssporter zich bij voorbaat bindt aan arbitrage is niet toegestaan.⁴⁷

In België is dus gekozen voor een wettelijke arbeidsrechtelijke benadering om de positie van de beroepssporter te regelen.⁴⁸ Hoewel deze regeling in België in praktijk alleen op beroepsvoetballers van toepassing is, biedt het, in het kader van de bij mijn onderzoek betrokken sporten, wel een goed inzicht in hoe een wettelijke regeling voor een beroepssporter eruit zou kunnen zien. Naast, of beter gezegd, boven op de wettelijke regeling van de beroepssporter geldt de algemene arbeidswetgeving die in een aantal gevallen van dwingendrechtelijke aard is. De Belgische Wet op de arbeidsovereenkomsten van 3 juli 1978 is dus van toepassing op de rechtsverhouding van de beroepssporter voor zover de specifieke wettelijke regeling van de betaalde sportbeoefenaar er niet van afwijkt.⁴⁹ Taalvereisten (Nederlands, Frans of Duits) zijn bijvoorbeeld van dwingendrechtelijke aard.⁵⁰ Verder is het in het kader van mijn onderzoek interessant dat de Belgische cao voor de beroepsvoetballers nadere regels kent over de geldigheid van een eenzijdig optiebeding. In artikel 17 van deze cao staat dat het optiebeding niet rechtsgeldig is tenzij aan een aantal formele en materiële contractuele voorwaarden is voldaan.⁵¹

Engeland

In Engeland zijn beroepssporters gebonden door een arbeidscontract of een overeenkomst van opdracht met de betaaldvoetbalorganisatie (*club*) of ploeg. Anders dan in Nederland speelt het lidmaatschap van een landelijke of plaatselijke vereniging voor beroepssporters een mindere of zelfs geen rol. De (nader in hoofdstuk 2 uiteengezette) piramidale sportorganisatie in Engeland geldt met name voor de regulering van de sport, en niet zozeer voor de binding met de sporter. Het belang van een cao is in Engeland ook anders dan in Nederland, want afspraken in cao's tussen werkgevers en werknemers in de sport zijn niet juridisch bindend, tenzij ze worden geïncorporeerd in de individuele arbeidsovereenkomst.⁵² Anders dan in

46. De verbrekende partij dient een vergoeding te betalen ter grootte van het bedrag van de resterende lonen tot aan de einddatum van het contract (art. 5). Bij contracten voor onbepaalde tijd geldt een vergoeding die wordt bepaald aan de hand van het KB van 2004. Art. 1 van het KB van 13 juli 2004 geeft een stoffel aan met vergoedingen; deze worden bepaald aan de hand van het genoten loon en de duur van het contract op het moment dat een contract wordt verbroken. KB van 13 juli 2004 tot de vaststelling van het bedrag van de vergoeding bedoeld in art. 5 lid 2 van de Wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.

47. Art. 9 Wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.

48. De Keyzer 2023.

49. De Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten 3 juli 1978, ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1978070301%29&table_name=wet.

50. Overigens kent de (algemene) arbeidswet ook een (dwingendrechtelijk) verbod op het vooraf overeenkomen van arbitrage, zie art. 13 Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten 3 juli 1978.

51. Hierbij kan worden gedacht aan het schriftelijkheidsvereiste, de duur van het contract, het moment van het lichten van het beding en de verplichting tot salarisverhoging bij het lichten van het beding, art. 17 Collectieve arbeidsovereenkomst van 21 juni 2021, Nationaal Paritair Comité van de Sport (PC 223). In België zijn ook cao's gesloten die aansluiten op de wettelijke regeling van de betaalde sportbeoefenaar, echter in deze cao's worden telkens deelonderwerpen geregeld zoals de oprichting van een sociaal fonds, de aanwending van de bijdrage voor risicogroepen en het vakantiegeld van de betaalde voetballer. Zie Buzzi & Hendrickx 2023, p. 615.

52. O'Leary 2017, p. 208. Gardiner 2012.

Nederland en België kent Engeland geen algemene overkoepelende cao voor het beroepsvoetbal (Premier League), maar zijn er op onderdelen collectieve afspraken tussen werkgevers, werknemers en de nationale voetbalbond overeengekomen. Hierbij moet worden gedacht aan onderwerpen als het standaardcontract, de oprichting van een forum voor sociaal overleg genaamd de Professional Football Negotiating and Consultative Committee (PFNCC) en de disciplinaire en beroepsprocedures binnen de Football Association (FA). Een arbeidsovereenkomst van een voetballer wordt beheerst door nationaal Engels recht, de cao's en sportreglementen van de voetbalfederatie (FA) en de Premier League.⁵³

Conclusie

Concluderend is duidelijk dat in de Verenigde Staten, België en Engeland de beroepssporter, in casu de beroepsvoetballer, net als in Nederland werkzaam is op basis van een arbeidsovereenkomst, waarbij er echter grote verschillen bestaan in de wijze waarop dit naar nationaal recht vormgegeven is. In de Verenigde Staten is de rechtspositie geregeld in een allesomvattende cao, in België is de rechtspositie in een bijzondere wet geregeld met daarnaast een cao (voetbal) en in Engeland wordt de beroepssporter gezien als een normale werknemer en zijn de cao's vrijblijvend en kunnen deze niet in rechte worden afgedwongen. Wat verder opvalt, is dat het lidmaatschap van een (landelijke) vereniging in Engeland niet noodzakelijk is om gebonden te raken aan de sportreglementen. In de arbeidsovereenkomst worden de reglementen rechtstreeks van toepassing verklaard (Engeland) of dat gebeurt doordat dit in de cao is gestipuleerd (VS en België). De positie van de wielrenner en de schaatser kennen in de Verenigde Staten, België of Engeland geen bijzondere (wettelijke) regeling.

1.7 Onderzoeksdoelen, centrale onderzoeksvraag en deelvragen

Het is een gegeven dat internationale en nationale sportfederaties reglementen opstellen, goedkeuren, en toepassen om sportbeoefening goed te laten verlopen. Het is echter geen uitgemaakte zaak of de invloed die deze reglementen hebben op de rechtspositie van de beroepssporter voldoende tegemoetkomt aan diens belangen als werknemer. Over de toenemende regulering en de daarmee gepaarde macht en invloed van sportfederaties is wel het nodige gepubliceerd,⁵⁴ maar er is nog niet systematisch in kaart gebracht hoe deze de rechtspositie van beroepssporters in de verschillende takken van sport bepalen. Tal van vragen zijn nog niet beantwoord. Bijvoorbeeld, bestaan er verschillen tussen de wijze waarop teamsporten worden gereguleerd en, zo ja, wat zijn dan deze verschillen? Wordt er bij de invloed vanuit de sportfederaties op de arbeidsrechtelijke positie van beroepssporters voldoende rekening gehouden met werknemersbelangen, nu de uitvaardiging van de regels primair een ander doel heeft dan het regelen van de werkgever-werknemerrelatie?

53. O'Leary 2017, p. 203.

54. Weatherill 2017, Gardiner 2012.

Gelet op dergelijke vragen, heeft dit onderzoek tot doel in kaart te brengen (1) hoe het verenigingsrecht precies de rechtspositie van de beroepssporter beïnvloedt, (2) in hoeverre dit bij de drie genoemde takken van beroepssport op dezelfde of juist verschillende wijze gebeurt, (3) welke knelpunten de regulering via sportreglementen met het (arbeids)recht oplevert en (4) hoe deze wellicht kunnen worden opgelost.

De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt:

Op welke wijze wordt vanuit het verenigingsrecht de rechtspositie gereguleerd van de beroepsvoetballer, de beroepswielrenner en de beroepsschaatser in loondienst, in hoeverre levert dit knelpunten op met het geldende (arbeids)recht en op welke wijze kunnen geconstateerde knelpunten wellicht worden opgelost?

Om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Hoe is de (beroeps)sport georganiseerd en wat betekent dit voor de rechtspositie van beroepssporters, in het bijzonder van professionele voetballers, wielrenners en schaatsers?
2. Welke (zelfde of juist per sport verschillende) rol spelen sportreglementen in de rechtspositie van professionele voetballers, wielrenners en schaatsers?
3. Welke situaties van samenloop leiden tot knelpunten in de zowel door het verenigingsrecht als door het reguliere (arbeids)recht beheerste, ‘dubbele’ rechtspositie van de beroepssporter?
4. Op welke wijze kunnen geconstateerde knelpunten met juridische kaders worden verminderd dan wel opgelost?

Deelvragen 1, 2 en 4 worden elk in een apart hoofdstuk behandeld en deelvraag 3 in twee hoofdstukken (zie nader par. 1.12). De bevindingen zullen uitmonden in tussenconclusies. Vervolgens beantwoord ik in een afsluitend, concluderend hoofdstuk de centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek.

1.8 Afbakening ten opzichte van eerder verricht onderzoek

Zoals in de voorgaande paragrafen al aan de orde kwam, is de arbeidsrechtelijke positie van de beroepssporter bijzonder te noemen en dat blijkt meer concreet uit de unieke aspecten daarvan zoals het eenzijdig optiebeding, transferregels en anti-dopingbepalingen, die regelmatig onderwerp van juridische artikelen in diverse Nederlandse en internationale vakbladen zijn. Ook wijden nationale en internationale studenten regelmatig hun masterthesis aan een of meer van deze onderwerpen; tot Nederlands promotieonderzoek (anders dan op bepaalde deelaspecten in de hieronder belichte dissertaties) heeft het tot op heden echter nog niet geleid. Op internationaal niveau zijn tevens dissertaties verschenen over deelonderwerpen die samenhangen met het thema van mijn dissertatie,⁵⁵ maar wordt er, voor zover ik heb kunnen nagaan, betrekkelijk weinig gepubliceerd op het gebied van arbeidscontracten in de beroepssport.

55. Zie bijvoorbeeld O’Leary 2017.